

Παράρτημα

Ιωάννης Καρακιρισίδης

Οὐτ' ἐπαινῆν οὔτε μωμήσθαι: ἔπαινος και ψόγος στο πρώτο

Παρθένειον του Αλκμάνα (περίληψη)

ΤΟ ΑΛΚΜΑΝΕΙΟ ΠΑΡΘΕΝΕΙΟΝ (PMGF 1), το αρχαιότερο χορικό άσμα που εκτελείται από νεαρές γυναίκες στο πλαίσιο θρησκευτικής τελετής, εμπεριέχει τις έννοιες του επαίνου και του ψόγου (στ. 43-4: ἐμὲ δ' οὔτ' ἐπαινῆν / οὔτε μωμήσθαι). Κατά το μυθικό σκέλος του ποιήματος (στ. 1-35) οι παρθένες αναφέρονται στην πολεμική διάσταση του σπαρτιατικού παρελθόντος και ψέγουν ασεβείς ανθρώπινες συμπεριφορές που οδηγούν στη θεϊκή τιμωρία. Κατά το τελετουργικό σκέλος (στ. 39 κ.ε.) ο Χορός εγκωμιάζει τα καθένα από τα μεμονωμένα μέλη του αναλογικά, με τις προϋποθέσεις της τήρησης ευσεβούς στάσης απέναντι στους θεούς και της διασφάλισης της ειρήνης.

Το πλήρες κείμενο της εισήγησής μου βρίσκεται στον συλλογικό τόμο Μαμματάς Μ., Μ. Σκουντάκης, Γ. Τριανταφύλλου & Γ. Χουστουλάκη (επ.) *Η ρητορική του επαίνου και του ψόγου στον πολιτικό λόγο της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας*. 2ο Συνέδριο Μεταπτυχιακών Φοιτητών και Υποψηφίων Διδασκτόρων Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ρέθυμνο: Εκδόσεις Φιλοσοφικής Σχολής- Κέντρου Γραφής Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ο μεγαλόψυχος στον Αριστοτέλη και ο μεγαλόφρων στον

Ισοκράτη: μία συγκριτική μελέτη (περίληψη)

Η ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑ ΑΝΑΚΑΛΕΙ συχνά στη μνήμη του αναγνώστη τη μνημειώδη μελέτη του René-Antoine Gauthier με τίτλο *Magnanimité* (1951), ο οποίος πραγματεύθηκε ενδελεχώς την έννοια επισημαίνοντας πως ο Αριστοτέλης για πρώτη φορά τής προσέδωσε συγκεκριμένη μορφή και περιεχόμενο. Η έννοια απασχόλησε και τον Ισοκράτη, ο οποίος, με όχημα τη ρητορική, διατύπωσε τις δικές του σκέψεις περί μεγαλοψυχίας. Ως σκοπός της παρούσας μελέτης, λοιπόν, τίθεται η εξέταση και κατ' επέκταση η σύγκριση του τρόπου με τον οποίο αμφότεροι προσλαμβάνουν τον όρο. Με την παρουσίαση και ερμηνεία αποσπασμάτων από τα *Ἠθικὰ Νικομάχεια* θα φανεί πως η μεγαλοψυχία για τον φιλόσοφο ανήκει στις ηθικές αρετές που σχετίζονται με την τιμή και μοιάζει ως ένα στολίδι των αρετών. Ο μεγαλόψυχος απαιτεί και αξίζει μεγάλα πράγματα και βρίσκεται στο μέσον μεταξύ χαύνου και μικροψύχου ενσαρκώνοντας το ιδανικό της αριστοτελικής μεσότητας. Ο μεγαλόψυχος περιφρονεί την τιμή και την ατιμία, αφού δεν θεωρεί πως η τιμή είναι το ύψιστο των αγαθών, δίνοντας έτσι, ενίοτε, την αίσθηση του *υπερόπτου*. Θα καταδειχθεί, ακόμη, πως ο μεγαλόψυχος για τον Ισοκράτη θέτει υψηλούς στόχους και έχει ανταγωνιστικές αξιώσεις. Στον ρήτορα η μεγαλοφροσύνη απαντά ως συνώνυμη της μεγαλοψυχίας και η σημασιολογική ταύτιση του μεγαλόφρονος και του μεγαλοψύχου εξηγεί, ίσως, την απουσία της μεγαλοφροσύνης στον φιλόσοφο. Για τον Ισοκράτη, η μεγαλοφροσύνη από μόνη της αποτελεί πολύτιμη αξία, εντούτοις η υπέρμετρη αυτοπεποίθηση μπορεί να οδηγήσει σε αλαζονική *υπερηφανίαν*. Είναι αναγκαίο, συνεπώς, η μεγαλοφροσύνη να συνδυαστεί με τη *φιλανθρωπίαν*, ώστε ο άνθρωπος να μην γίνει *υπερήφανος* ή *φενακίζων*, δηλαδή

απατεώνας. Πού έγκειται, όμως, ειδικότερα η διαφοροποίηση του Αριστοτέλη από τον Ισοκράτη ως προς την πρόσληψη της υπό συζήτηση έννοιας και πώς η μεγαλοψυχία και η μεγαλοφροσύνη συνδέονται, κατά το μάλλον ή ήττον, με την Αθήνα του 4^{ου} π.Χ.; Τα ερωτήματα αυτά προς το παρόν παραμένουν μετέωρα, αλλά υπάρχει η προσδοκία να απαντηθούν στο πλαίσιο της εργασίας αυτής.

Το πλήρες κείμενο της εισήγησής μου πρόκειται να εκδοθεί στον υπό προετοιμασία τόμο: *Πρακτικά του 7^{ου} Συμποσίου Μεταπτυχιακών Φοιτητών και Υποψηφίων Διδασκόντων Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*.

